UFÜ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER DERGİSİ
FIU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

Çoban, Z.- Kınacı, F. - Mütiş, Z. Uluslararası Final Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi (UFUSOBED)/FIU Journal of Social Sciences and Humanities (FIU JOSSH)1-2 (2025-2) DOI 10.29329/ufusobed.2025.1337.3

Mersin Olgunlaşma Enstitüsünde Yer Alan Ürünlerde Eli Belinde Motifinin Gelenekten Geleceğe Yolculuğu

DOI:
10.29329/ufusobed.2025.1337.3
Araştırma Makalesi /
Research Article

Geliş Tarihi / Article Arrival Date
17.04.2025

Kabul Tarihi /Accepted Date
30-06.2025

Zekiye Çoban
Mersin Olgunlaşma Enstitüsü
zekiyecoban11@gmail.com
ORCID
0009-0003-5417-5746
Fatma Kınacı
fatmakinaci1981@gmail.com
ORCID
0009-0007-4947-0272

Zeki Mütiş
zekimutis@gmail.com
ORCID
0009-0009-6945-3407

Öz

Anadolu Türk el dokumacılığında birçok motif ve kompozisyon yer alır ve bu motifler, sadece görsel değil aynı zamanda anlam ve mesaj açısından da önem taşır. Mitoloji, efsaneler ve fantastik unsurlar, motiflerin oluşumunda büyük bir rol oynamıştır. İnsanlar, geçmişten günümüze kadar çeşitli inançlara bağlı olarak kendilerini ifade etme ve gelecek nesillere anlatma ihtiyacı hissetmiştir. Eli belinde motifi, Anadolu Türk insanının geçmişteki ana tanrıça inancıyla ilişkilendirilebilir. Özellikle kilim motiflerinde, "Kalça Üzerinde Eller" motifi, Selçuklulardan itibaren Anadolu Türk kilim ve düz dokumalarında sıkça kullanılmıştır. Bu motif, elleri kalçalarında olan bir insan figürüyle tasvir edilmiştir. Bunun temel nedeni, kadını erkekten ayıran en önemli özellik olan doğurganlığın, ana tanrıça kavramıyla bağdaştırılmasıdır. Bu makalede, ele alınan konuyla ilgili olarak Mersin Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan çalışmalar incelenmiştir. Söz konusu çalışmalar, seramik, çini, nakış ve resim sanatı kullanılarak oluşturulan dekoratif tasarımlar üzerinden detaylandırılmıştır. Araştırma sürecinde, atölye gözlemleri, görsel dokümantasyon, literatür taraması ve çalışanlarla yapılan sözlü görüşmeler gibi yöntemler kullanılmıştır. Çalışmalardan elde edilen veriler, motiflerin geleneksel el sanatları ile modern estetik anlayışın harmanlanmasıyla nasıl özgün ve etkileyici eserler ortaya koyduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu tasarımların yaşam alanlarına dâhil edilmesiyle kültürel mirasın hafızalar-da korunması hedeflenmiştir.

Anahtar sözcükler: *eli belinde, Türk motifleri, geleneksel el sanatları, mersin olgunlaşma enstitüsü, kültürel miras*

Metadata from Crossref
SCREENED BY iThenticate Professional Plagiarism Prevention
OPEN ACCESS

The Journey of the Hand-on-Hip Motif in Products at the Mersin Maturation Institute: From Tradition to the Future

Abstract

There are many motifs and compositions in Anatolian Turkish hand weaving, and these motifs are important not only visually but also in terms of meaning and message. Mythology, legends and fantastic elements have played a major role in the formation of motifs. People have felt the need to express themselves and tell future generations about various beliefs from the past to the present. The "Hands on Hips" motif can be associated with the mother goddess belief of the Anatolian Turkish people in the past. Especially in rug motifs, the "Hands on Hips" motif has been frequently used in Anatolian Turkish rugs and flat weavings since the Seljuks. This motif is depicted with a human figure with hands on hips. The main reason for this is that fertility, the most important feature that distinguishes women from men, is associated with the concept of a mother goddess. In this article, studies conducted at the Mersin Maturation Institute on the subject discussed have been examined. These studies have been detailed through decorative designs created using ceramics, tiles, embroidery and painting. In the research process, methods such as workshop observations, visual documentation, literature review and verbal interviews with employees have been used. The data obtained from the studies show how motifs create original and impressive works by blending traditional handicrafts with modern aesthetics. In addition, it is aimed to preserve cultural heritage in memories by incorporating these designs into living spaces.

Keywords: eli belinde, Turkish motifs, traditional handcrafts, Mersin maturation ınstitute, cultural heritage

Giriş

Tarih öncesinden beri çeşitli anlamlar taşıyan semboller, bir tür ortak dil olarak kabul edilmiştir. Bu semboller, toplumların düşüncelerini, duygularını, amaçlarını ve anlayışlarını ifade etmek ve aktarmak için kullanılmıştır. Semboller bazen işaretler, bazen resimler, bazen de sözler aracılığıyla anlam kazanmıştır. Zamanla bu semboller üzerine filozoflar, sanatçılar ve sanat tarihçileri çeşitli terimler geliştirmiş ve farklı görüşler sunmuştur. İnsanların yaşam koşulları sembollerin oluşumunu etkilemiştir. Örneğin, kuraklık ve yağmuru veya kıtlığa karşı bolluğu

simgeleyen semboller bu koşullara bağlı olarak ortaya çıkmıştır. İlk sanat eserlerinde kadını simgeleyen mağara resimleri ve heykellere rastlanır; bu, tarih öncesinde kadının sanatın temel figürü olduğunu gösterir. Türk mitolojisinde ise kadın figürü farklı şekillerde tasvir edilmiştir: dişi kurt, gökten ışıkla inen figür veya ağaç kavuğundan çıkan kadın gibi (Altunok ve Eser, 2023:212).

Sanat eserlerinde ise kadınlığın gücünü, doğurganlığını ve yerini anlatmak için ise eli belinde dediğimiz motifi Türk ve Orta Asya ürünlerinde kullanmışlardır. Orta Asya sanatına baktığımızda halılara, kilimlere, nazarlıklara ve kadın başlıklarında işlendiği görülmüştür. Orta Asya'da yapılan halı kilimlerine eli belinde motifine "Em Damgası" denir (Deniz, 2010, s. 51-74). Sözlü kültür konargöçerler ile birlikte örf, adet ve ananelere bağlılık sürdüren bu topluluklar geleneklerini devam etmiş ve gelecek nesile bir şekilde taşımıştır. Giriş bölümünde verdiğimiz bilgiler ışığında kısaca kadınlığı, doğurganlığı, bereketi ve gücü simgeler. Orta Asya coğrafyasından Anadolu coğrafyasına kadar değişik biçimle özellikle halı ve kilimlerde kullanıldığını görürüz (Karataş,2018:216-228).

Görsel 1: Eli belinde (1. M.Ö.5-4.yy. Pazırık, Duvar Keçesi, 2. Sarmat Altınları Sergisi(M.Ö. 4.yy.- M.S. 4yy.), 3. Selçuklu-Anadolu/N.Kırzıoğlu), (URL-1)

Anadolu'ya baktığımızda ise motif yerine daha çok "yanış, yangış, nakış, bezek, oyu, oygu" gibi kelimeler kullanılır (Karataş, 2018, ss. 216-228). Eli belinde motifin derinliklerine inildiğinde köken olarak Orta Asya Umay ana mitolojisine bağlanır. Anadolu'da bu ise Kibele'yle bağdaştırılır (Arslan,2017, ss. 192-200).

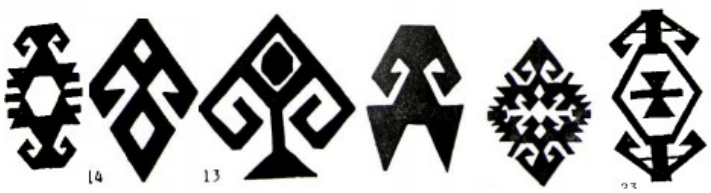
Görsel 2: Çatalhöyük'de bulunan Ana Tanrıça: Kibele (URL-2)

Anadolu motiflerini anlamlarına göre üç ana başlıkta incelemek mümkündür: doğum, çoğalma ve hayatı simgeleyen motifler (Yıldırım, s. 2021).

1. Doğum ve çoğalma motifleri: Eli belinde, koçboynuzu, bereket, insan, saç bağı, küpe, bukağı, aşk ve birleşim, yıldız motifleri (Yıldırım, s. 2021).

2. Hayatı simgeleyen motifler: Suyolu, tarak, parmak, göz, haç, yılan, ejderha, akrep, kurtağzı ve hayat ağacı motifleri (Yıldırım , s. 2021).

Eli belinde motifi, Türk halı ve kilim sanatında en çok kullanılan motiflerden biridir. Anadolu'nun hemen her yerinde görülen bu motif; genç kız, eli belinde oturtma, eli böğründe, eli koynunda, aman kız, eli belinde kız gibi farklı adlarla anılır (Yılmaz,2020). Orta Asya halı ve kilimlerinde de yer alırken Anadolu'da özellikle Niğde, Eskişehir, Kayseri, Sivrihisar, Emirdağ, Keban yörelerinde ve Toroslardaki Yörük kilimlerinde yaygındır. Bu motif, kadını, bereketi ve doğurganlığı simgeler. Ayrıca kaba çuvallar üzerine sıra halinde dokunması, Allah'ın bereketini arttıracağına dair bir inanca işaret eder. Eli belinde motifi bazen kadının sinirli haliyle de ilişkilendirilir. Sırt sırta dayanmış iki kuş veya insana benzeyen "eli koynunda" motifi, halk arasında Türklerin Rodos-Girit adasında elleri bağlı şekilde esir edilişlerini simgelediğine inanılır. Diğer bir motif olan "eli böğründe" ise, halk arasında "böğür" olarak adlandırılan koltuk altlarına dayanarak, "Elim böğrümde kaldı" ya da "Elin böğründe kalsın" gibi ifadelerle ilişkilendirilmiştir (Eyice, s. 1994).

Görsel 3: Çeşitli eli belinde motifi (URL-3)

Bazı motiflerin anlamını belirlemek ise zordur; adları bilinmeyen motiflere anlam yüklemek her zaman mümkün değildir. Bununla birlikte, bu motiflerin bir kısmının cisimlerden ya da söylemlerden türediği düşünülmektedir (Karataş,2018:216-228). Eli belinde motifi birçok araştırmacı tarafından Anadolu-ana tanrıça ile özdeştirilir. Ancak eldeki bulgular ve tarihsel açıdan bakılınca tüm toplumlar gittikleri bölgelere kendi kültürlerini taşırlar. Anadolu'da kendine yurt edinmiş Türklerin, Orta Asya coğrafyasından aldığı kültürel birikimlerini Anadolu'ya taşımışlardır (Güven,2015). Anadolu sanatında kullanılan bu motifler günümüzde de halen daha geleneğin yaşatıldığını görürüz.

Görsel 4: Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden eli belinde motif örnekleri.(Erbek, 2002: 20,23,24,25,26).

Türk sanatında motifler yalnızca halılarda değil; çini, cam, ahşap, seramik ve kumaş gibi birçok farklı materyalde de yer alır. Kültürel mirasın önemli bir parçası olan bu motif, Türk halk sanatının zengin sembollerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu çalışmada, elibelinde motifinin anlamı ve kullanım alanları ele alınarak kültürel bağlamda değerlendirilmiştir. Motifin sanattaki yeri ve sembolik anlamları incelenerek, geçmişten günümüze uzanan yolculuğu anlatılmıştır.

Olgunlaşma Enstitüleri ve Mersin Olgunlaşma Enstitüsü

Olgunlaşma enstitülerinin temelleri, 1945 yılında İstanbul'da açılan İstanbul Olgunlaşma Enstitüsü ile atılmıştır. Zamanla, Türkiye'nin farklı şehirlerinde benzer enstitüler kurulmuş ve geleneksel sanatların korunmasına büyük katkılar sağlamıştır. Bu enstitüler, geleneksel sanatları yaşatmayı, Türk kültürünü araştırıp arşivlemeyi, Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarını canlandırmayı, Sanat ve tasarım alanında üretim yapmayı, El sanatlarını modern tasarımlarla buluşturmayı amaçlamaktadır (Akın, s. 2011).

Olgunlaşma enstitülerinde, teorik ve uygulamalı eğitimler verilerek geleneksel sanatların yaşatılması sağlanır. Öğrencilere mesleki beceriler kazandırılır ve bu sanatların ticari hayatta da sürdürülebilir olması için projeler geliştirilir. Olgunlaşma Enstitüleri, Türk kültür mirasının korunması, el sanatlarının öğretilmesi ve nesilden nesile aktarılmasında önemli bir rol oynayan kurumlardır. Bu enstitüler, özellikle kadınlara yönelik mesleki eğitim fırsatları sunarken, Türk motiflerini ve geleneksel sanatlarını modern tasarımlarla harmanlayarak yaşatmayı hedefler. Geleneksel el sanatlarının öğretilmesi ve bu sanatların çağdaş tasarımlarla buluşturulması süreci, kültürel aktarımın temel yapı taşlarından biridir (Akın,2011).

2011 yılında kurulmuş olan Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, Mersin'in kültürel mirasını koruma ve yaşatma amacıyla faaliyet göstermektedir Mersin ve çevresindeki Yörük kültürüne ait motiflerin ve el sanatlarının öğretilmesi, bu enstitünün en önemli görevlerinden biridir. Yörük kültüründe sıkça kullanılan halı, kilim ve iğne oyası motifleri gibi unsurlar, bu enstitüde öğretilerek gelecek nesillere aktarılmaktadır. Enstitü, geleneksel motiflerin modern tasarımlarla buluşturulmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır. Özellikle dekoratif ürünler, seramik, tekstil ve giysi tasarımı alanlarında geleneksel motifler, modern yorumlarla yeniden hayata geçirilmekte ve bu ürünler, çeşitli sergiler ve etkinliklerle halka sunulmaktadır. Bu tür etkinlikler, kültürel mirasın korunmasına

ve yaygınlaştırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye genelinde birçok şehirde faaliyet gösteren olgunlaşma enstitüleri, ulusal ve uluslararası projelerde de yer almakta, müzelerle ve sanat kurumlarıyla iş birliği yapmaktadır.

Mersin Olgunlaşma Enstitüsünde Bulunan Eserlerde Elibelinde Motifleri

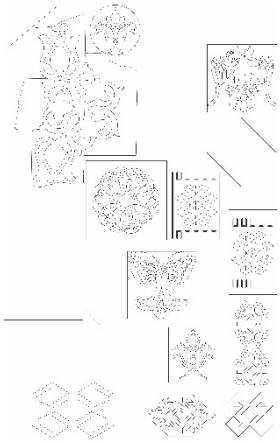
Türk geleneklerinde kullanılan motiflerin anlamları önemlidir. Her birinin birbirinden farklı anlam içermesi Türk kültüründe anlatılmak istenenleri ortaya çıkarmıştır. Takılarda, ahşap sanatında, kumaş, halı sanatında öyle ki mimariye bile yansımıştır. Eli belinde motifi sıklıkla halı-kilim dokumalarında görünür. Eli belinde motifi kadınlığı temsil eder. Doğurganlık, bereket gibi kavramlar ile bağdaştırılır. Bu anlamlar eşyalara işlenerek anlatılmak istenen duygu ve düşünceler ifade edilir (Karataş,2018, ss. 216-228). Mersin Olgunlaşma Enstitüsünde yapılan sanatsal eserlerde bu motif kullanılarak geleceğe modern sanatla birleştirilip aktarılmasında önemli rol üstlenmiştir. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, geleneksel el sanatlarını modern tasarımlarla birleştirerek çeşitli projeler üretmektedir. Örneğin, Selçuklu yıldız motifinin sanatsal tasarımlara yansıtılması üzerine çalışmalar yapmış ve bu motifin günümüz tasarımlarında nasıl kullanılabileceğini araştırmıştır. Ayrıca, enstitüde çarpana dokuma gibi geleneksel dokuma teknikleri üzerine de çalışmalar yürütülmekte ve bu teknikler modern ürünlerde uygulanmaktadır.

Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, düzenlediği sergi ve etkinliklerle de dikkat çekmektedir. Özellikle Mersin Arkeoloji Müzesinde düzenlenen sergilerde, enstitünün eserleri sanatseverlerle buluşturulmuştur.

Enstitü, geleneksel Türk el sanatlarını koruma ve tanıtma misyonunu sürdürerek, kültürel mirasın yaşatılmasına önemli katkılarda bulunmaktadır. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü bünyesinde 51 Usta Öğretici ve 13 Öğretmen barındırır. Aşağıda toplam 8 adet eli belinde motifi işlenmiş dekoratif ürünler yer alır. Ürünlerin adı, kullanım alanı, üretim tarihi, kompozisyon ve yorumları verilmiştir. Ürünlerin teknik özellikleri, malzemeleri ve renk kompozisyonu açıklanmıştır.

Görsel: 5

Çizim: 1

Ürünün adı: Anadolu

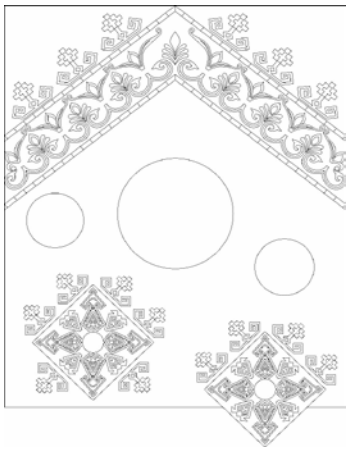
Kullanım alanı: Dekoratif Ayna

Üretim Yılı: 2021

Tanımı: Tema olarak Anadolu Selçuklu Devletinde Oba yaşantısı ile Niğde – Karaman illerinde yer alan Selçuklu ve Yörük motiflerinin karışımıyla bir kompozisyon oluşturulmuştur. Teknik olarak boya döküm tekniği ve rölyef kabartma, kayrak taşı üstüne asit indirme yöntemi ile akrilik boya, altın yaldız ve şerit varak kullanılarak ahşap üzerine işlenmiştir. Dikdörtgen formlu bu aynada palmet, stilize çarkıfelek, akrep, pıtrak, çift başlı kartal ve eli belinde motifleri mevcuttur. [1]

Görsel: 6

Çizim: 2

[1] KK-1: Leyla Bülbül, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

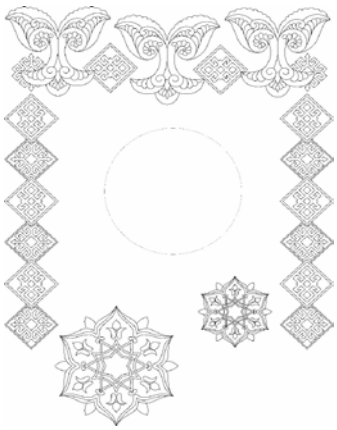
Ürün adı: Anadolu Selçuklu

Kullanımı alanı: Dekoratif Ayna

Üretim Yılı: 2021

Tanımı: Niğde de bulunan Hüdavend Hatun Kümbeti taç kapısındaki taş oyma süslemeler çalışılmıştır. Stilize bitkisel motiflerin yanı sıra eli belinde motifinin çeşitli versiyonları yer alır. Malzeme olarak maf, akrilik boya, tutkal, çarpana, fildişi, pul ve dökme boncuk kullanılmıştır. Rölyef tekniğinde yapılmıştır[2].

Görsel: 7 **Çizim**: 3

Ürün adı: Ayna

Kullanım alanı: Dekoratif Ayna

Üretim Yılı: 2021

Tanımı: Ürün de yer alan motifler Anadolu ve Türk motiflerinden eli belinde, pıtrak ve bitkisel süslemelerdir. Teknik bakımından rölyef kullanılmıştır. Akrilik boyalar, tutkallar ve vernik ile desteklenmiş. Dekor olarak küçük aynalar yer alır.[3]

[2] KK-1: Leyla Bülbül, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)
[3] KK-1: Leyla Bülbül, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

Görsel: 8

Çizim: 4

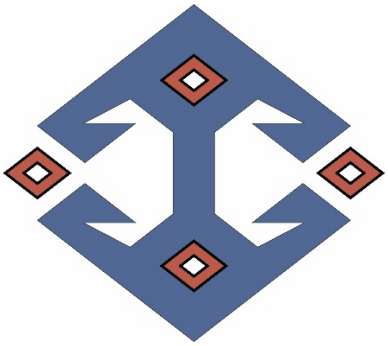
Ürün adı: Müfide İlhan

Kullanım alanı: Dekorasyon

Üretim Yılı: 2021

Tanımı: Tablo Türkiye Cumhuriyetinin ve Mersin'in ilk kadın belediye başkanı olan Müfide İlhan anısına yapılmıştır. Eserde Mersin Eski İş Bankası, Mersin Çocuk Yuvası Binası Ve Mersin Ortaokulu işlenerek eski binalar gösterilmiştir. Tabloda yer alan Müfide İlhan resminin arka planında Tevfik Sırrı Gür Lisesi bir duvarı tasvir edilmiştir. Asit indirme yöntemi ve polimer kil ile yapılmıştır. Arka fonda akrilik boya kullanılmıştır. Yine tabloya baktığımızda kadının güçlülüğünü simgeleyen eli belinde motifleri polimer kil ile yapılmıştır.[4]

Görsel: 9

Çizim: 5

[4] KK-2: Rahşan Duman Kılıç, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

Ürün adı: Seramik Saklama Kabı

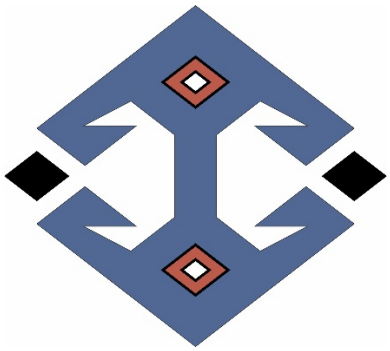
Kullanım alanı: Dekorasyon

Üretim Yılı: 2024

Tanımı: Seramik malzemeden yapılan saklama kabında sucuk tekniği (fitil tekniği) ile şekil verilmiştir. Yapılırken kullanılan malzemeler: toprak boya, seramik astar boyası (elekten geçirilir) renk verilmiştir. Kabartmalarda eli belinde motifi rölyef, suyolu motifi ise fırça ile dekor tekniği ile yapılmıştır.[5]

Görsel: 10

Çizim: 6

Ürün adı: Eli belinde Figürlü Vazo

Kullanım alanı: Dekorasyon

Üretim Yılı: 2024

Tanımı: Seramik malzemeden yapılan vazoda sucuk tekniği (fitil tekniği) ile şekil verilmiştir. Yapılırken kullanılan malzemeler: toprak boya, seramik astar boyası (elekten geçirilir) renk verilmiştir. Kabartmalarda eli belinde motifi rölyef ve ajur tekniği, suyolu motifi ise fırça ile dekor tekniği ile yapılmıştır.[6]

[5] KK-3: Mehmet Ulus, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)
[6] KK-3: Mehmet Ulus, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

Görsel: 11

Çizim: 7

Ürün adı: Heybe

Kullanım alanı: Saklama

Üretim Yılı: Erken Cumhuriyet Dönemi

Tanımı: Yün keçi kılı ile düz dokuma tekniği ile yapılmıştır. Beyaz zemin üzerine sembolik bezemelerden eli belinde motifi baklava dilimlerinin içerisine yerleştirilmiştir. Kırmızı, gri, turuncu ve yeşil renkler kullanılmıştır. Heybenin en üstünde turuncu, yeşil, kırmızı, siyah, sarı ve gri renklerde ayak motifleri işlenmiştir. Sağ ve sol bordür eğrisu motifi yerleştirilmiştir. Heybenin ölçüşü 35 cm.dir.[7]

[7] KK-4: Başak Çelik, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

Görsel: 12

Çizim: 8

Ürün adı: Çanta

Kullanım alanı: Aksesuar

Üretim Yılı: 2024

Tanımı: Keten kumaş üzerine sanayi nakışı ile işlenmiş eli belinde motifi yer alır. Çanta gök mavisi tonda renk, eli belinde motifi ise siyah, kırmızı ve beyaz renklerden meydana gelir. Kadınların güçlü şekilde sembol eden eli belinde motifin çantaya işlenmiş olması da önemlidir.[8]

Sonuç

Bu araştırmada, Eli belinde motifinin Mersin Olgunlaşma Enstitüsü tarafından üretilen sanatsal ürünlerde nasıl yorumlandığı incelenmiştir. Motifin sanatsal ve kültürel açıdan taşıdığı değer vurgulanarak, tarih boyunca Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan yolculuğunda el sanatları ve mimaride nasıl kullanıldığı ele alınmıştır. Eli belinde motifi, kadınlığın ve doğurganlığın kutsallığını simgeleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Mersin Olgunlaşma Enstitüsü, bu güçlü motifi çağdaş sanat eserlerine yansıtarak geleceğe miras bırakmayı amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen dokuz üründe, eli belinde motifinin farklı malzeme ve tekniklerle işlendiği gözlemlenmiştir. Görseller (8), (9) ve (10)'da boya döküm tekniği ve rölyef kabartma kullanılarak, kayrak taşı üzerine asit

[8] KK-5: Melek Yiğit, Mersin, El Sanatları Teknolojisi Atölye Şefi, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

indirme yöntemiyle akrilik boya, altın yaldız ve şerit varakla ahşap işlenmiştir. Görseller (11), (12) ve (13)'te asit indirme yöntemi ve polimer kil kullanılmış, arka fonda ise akrilik boya tercih edilmiştir.

Görseller (14) ve (15)'te yer alan seramik saklama kapları, fitil (sucuk) tekniğiyle şekillendirilmiş, toprak boya ve seramik astar boyasıyla renklendirilmiştir. Kabartmalarda eli belinde motifi rölyef tekniğiyle işlenmiş, ayrıca ajur tekniği ve suyolu motifi de fırça dekor tekniğiyle uygulanmıştır. Görsel (16)'da yer alan heybe, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü müzesine hibe edilen bir eserdir. Yün ve keçi kılı kullanılarak düz dokuma tekniğiyle üretilmiş, beyaz zemin üzerine sembolik bezemelerden eli belinde motifi baklava dilimlerinin içine yerleştirilmiştir. Kırmızı, gri, turuncu ve yeşil renkler kullanılarak dokunan heybenin en üst kısmında turuncu, yeşil, kırmızı, siyah, sarı ve gri renklerde ayak motifleri işlenmiş, sağ ve sol bordürlerde eğrisu motifi yer almıştır.

Görsel (17)'de ise Mersin Olgunlaşma Enstitüsünde üretilen keten kumaş üzerine sanayi nakışı ile işlenmiş eli belinde motifi bulunmaktadır. Gök mavisi tonlarındaki çanta üzerinde siyah, kırmızı ve beyaz renklerle işlenen bu motif, kadının gücünü ve önemini sembolize etmektedir.

Eli belinde motifinin stilize edilerek işlenmesi, farklı tarihsel dönemleri ve yöresel özellikleri yansıtmaktadır. Mersin Olgunlaşma Enstitüsünün bu çalışmaları, geçmişin sanatını, kültürünü ve tarihini günümüzle buluşturarak, bu mirası gelecek nesillere aktarma misyonunu sürdürmektedir.

Sonuç olarak, sanat eserlerinde kullanılan motifler, geçmişten günümüze bir anlatım dili işlevi görmektedir. İnsanlık tarihi boyunca acı, mutluluk, güç, kudret, bereket ve aşk gibi duygular sanat yoluyla ifade edilmiştir. Eli belinde motifi de kadının hayattaki önemini, doğurganlığını, şefkatini ve bakımını simgeleyerek, Orta Asya ve Anadolu kültüründe Ana Tanrıça kavramıyla ilişkilendirilmiş ve sanat eserlerine işlenerek yaşatılmıştır. Bu motifin modern sanat anlayışıyla devam ettirilmesi, gelecek nesillere miras bırakılması açısından teşvik edilmekte ve sanat yoluyla nasıl korunabileceğini göstermektedir.

Kaynaklar

Akın, M. (2011). *Kız teknik eğitim-öğretiminde bir örnek Ankara Olgunlaşma Enstitüsü* (1958-2002). Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Altunok, H. ve Eser, Z.Z.(2023) Kültürel Mazide Kadın Sembolü Eli belinde Motif". *İdarecinin Sesi Dergisi,* 212. http://www.tid.web.tr/kurumlar/tid.web.tr/isd/212/haticealtunok.pdf.

Arslan Kalay, H.(2017) Anadolu'da Ana Tanrıça Kültü ve Anadolu Kilimlerine Yansımaları. *Göçebe Yaşamı, Kültür ve Uluslararası Geleneksel Türk Sanatları Sempozyumu Bildirileri,* 192-200. Kırıkkale Üniversitesi Yayınları. https:// www.academia.edu/40860441/Anadoluda_Ana_Tanr%C4%B1%C3%A7a_K%C3 %BClt% C3%BC_ve_Anadolu_Kilimlerine_Yans%C4%B1malar%C4%B1ndan_%C3%96rnek ler

Deniz, B.(2010) Anadolu Türk kilimlerinde ve düz dokuma hasırlarda bazı motiflerin gösterimi. *Akdeniz Sanat,* C.3,51-74. https://dergipark.org.tr/tr/pub/akdenizsanat/ issue/27652/291410.

Erhat A.(2020). *Mitoloji sözlüğü.* İstanbul: Remzi.

Eyice, S.(1994) *Türk sanatı.* İstanbul: İletişim.

Güven, N.(2015). *Türk ebru sanatında çağdaş bir tasarım öğesi olarak eli belinde motifi.* Sanatta Yeterlik Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Karataş, M.(2018).Türk Dünyasının Ortak Dili Yanışlar (Nakışlar)". *Yeni Türkiye,* 216-228. https://www.academia.edu/37246576/T%C3%BCrk_D%C3%BCnyas%C4%B1n%C4%B1 n_Ortak_Dili_Yan%C4%B1%C5%9Flar_Nak%C4%B1%C5%9Flar.

Mine Erbek (2002). *Çatalhöyük'ten günümüze Anadolu motifleri.* Kültür Bakanlığı. s. 20, 23, 24, 25, 26.

Oran, Damla F.(2021) Anne arketipi ve kalça üzerinde eller motifi anne arketipi ve eli belinde motifi", Zfwt, S.13, 1-21.https://dergipark.org.tr/tr/pub/mahder/ issue/54841/695206.

Yıldırım, E.(2021) Geleneksel motiflerin sanat eserlerinde kullanımına dair görsel bir okuma: Henri Matisse. *International Social Sciences Studies* Journal, S.7. https:// sssjournal.com/files/sssjournal/376729624_26_92_7_ID3732_Esra%20Y%C4%B1ld% C4%B1r%C4%B1m_5760-5767.pdf.

Yılmaz, S.(2021) *Anadolu'da geleneksel sanatlar*. İzmir: Ege Üniversitesi.

. https://egeuniversitesiyayinlari.ege.edu.tr/.

URL1:https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2021/02/ozek-betimlemesi.html.

Erişim:26.11.2024.

URL2:https://www.loveinartsz.com/ana-tanrica-kibele-kybele. Erişim:26.11.2024.

URL3:https://sohoantiq.com/blog/kilim-motifleri-ve%20anlamlar%C4%B1.

Erişim:26.11.2024.

Sözlü kaynaklar

KK-1: Leyla Bülbül, Mersin. Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

KK-2: Rahşan Duman Kılıç, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü.(Görüşme tarihi: 27.11.2024)

KK-3: Mehmet Ulus, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü.(Görüşme tarihi: 27.11.2024)

KK-4: Başak Çelik, Mersin, Usta Öğretici, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

KK-5: Melek Yiğit, Mersin, El Sanatları Teknolojisi Atölye Şefi, Mersin Olgunlaşma Enstitüsü. (Görüşme tarihi: 27.11.2024)

FİNANS: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI: Yazarlar, bu çalışmayı etkileyebilecek finansal çıkarlar veya kişisel ilişkiler olmadığını beyan eder.

YAZAR KATKILARI: Yazarlar, makalenin tümünü katkılarıyla oluşturmuştur.

ETİK ONAY BEYANI: Bu çalışmada Yerel Etik Kurul Onayına gerek duyulmamıştır.

VERİ KULLANILABİLİRLİK BEYANI: Bu çalışmada kullanılan verilere yazarlardan talep üzerine erişilebilir.

FINANCE: No financial support was received for the conduct of this study.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT: The authors declare that there are no financial interests or personal

relationships that may influence this study.

AUTHOR CONTRIBUTIONS: The authors have contributed to the manuscript in its entirety.

ETHICAL APPROVAL STATEMENT: Local Ethics Commitee Approval was not required for this study. DATA AVAILABILITY STATEMENT: The data used in this study are available upon request from the author.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License)